

O-Ó-kuckó

O-Ó-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva, illetve szirénázva:

- nínó-nínó-nínó...
- nonono-nenene-nonono-nenene...
- olala-ulolo-olala-ulolo...
- jilí-joló-jalá-jilí-joló-jalá...

Ejtsük tisztán a következő szó párokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- locs-pocs
- óg-móg
- árkon-bokron

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- hó, hahó, halihó
- helló, halló, hulló, holló
- ide, oda, emide, amoda

Mondogassuk az *Ida, bida, loboda* kezdetű mondókát, és negyed értékenként „lépegessünk” (felváltva üssünk) az ujjunkkal! Majd felállva lépegessünk helyben járva, hasonló ritmusban!

Ida, bida, loboda,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
lábod ide, ne oda,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
hanem oda, amoda.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Ó, de jó...

Csodálkozunk ó hanggal: Óóóóó...

Majd mondjuk felkiáltva: Ó, de jóóó!

Mi a jó? Soroljunk jó dolgokat ezzel a mondatkezdéssel:

Ó, de jó...

- a csokifagyi
- az almáspite
- a fáramászás

Soroljunk ugyanezzel a mondatkezdéssel olyan jó dolgokat, amiben van o/ó hang:

Ó, de jó...

- a dió
- a mogyoró
- az okosteló

Válasszunk ki egy-egy érdekesebb mondatot az előzőek közül, és fokozzuk a csodálkozást. Pl.:

- Ohohohohóóó, de jó a földimogyoró!

SZÓHINTA

Mogyoróhinta

Eszközigény: Kislabda

A mókus a fán termő mogyorónak örül. Miért? Keressük az okát Lackfi János *Mogyoróhinta* című versében! – A mogyoró lehet hinta, csemege és labda is.

Hintázzunk egy kicsit a verssel, amit az időmértékes ritmus tesz igazán hintázóvá! Figyeljünk most erre, hintázzunk verslábanként előre-hátra:

Billeg a mogyoró: ághinta,	– U U U U – – – <u>U</u>	tá-ti-ti ti-ti-tá tá-tá tá
mókus a csemegét bámulja.	– U U U U – – – <u>U</u>	tá-ti-ti ti-ti-tá tá-tá tá
Pattog a kopogós héjlabda,	– U U U U – – – <u>U</u>	tá-ti-ti ti-ti-tá tá-tá tá
mókus a mogyorót elkapja.	– U U U U – – – <u>U</u>	tá-ti-ti ti-ti-tá tá-tá tá
Hopp!	–	tá

Majd álljanak a gyerekek körbe, ők lesznek a mókusok! A pedagógus álljon a kör közepébe, ő lesz a játék irányítója! Kezében egy kisebb labda, amit a kezdősor első felét mondva dob oda valakinek. A labdát elkapó mókus a sor második felével válaszol, és visszadobja az irányítónak (a sorfelező sormetszet jele: ||). Az irányító a következő sor első felével folytatja, és dobja valaki másnak a labdát. A mókus a sor második felével válaszol, és dobja a labdát vissza. És így tovább, több körön át ismétlődhet a játék. (A „Hopp!” sora kimaradhat.) Ha a gyerekek elég ügyesek, irányító szerepet is vállalhatnak.

Felelgető

Eszközigény: Szókártyák, hurkapálca, ragasztószalag

Az *Íze van a sónak* kezdetű mondóka állításait előbb nyitott kérdésként soroljuk a gyerekeknek! Minden kérdés után várjuk meg, hogy szabadon válaszoljanak, ami a kérdésre eszükbe jut:

Minek van íze?

Minek van értelme?

Minek van hidege?

Minek van tüze?

Minek van fenéke?

Minek van jutalma?

Majd olvassuk/mondjuk a mondóka sorait az utolsó szó nélkül, amit a gyerekektől várunk! Előzetesen az ó-ra végződő szótöveket szókártyákra írjuk jól olvasható méretben! A szókártyákat egy-egy hurkapálca végére erősítjük ragasztószalaggal. A pálcák segítségével emelgetjük a sor végére illő szavakat, amiket a gyerekeknek kell a sorba (mondatba) illesztve

hangosan kimondani. Miután megértették a játékszabályt, könnyen kialakul a szóló-kórus felelgetés:

Íze van a **só**-nak,
értelme a **szó**-nak,
hidege a **hó**-nak,
tüze a jó **lő**-nak,
feneke a **tő**-nak,
jutalma a **jó**-nak.

Ha megnézzük a nyitó oldalpárt (90–91. o.), a mondókához hozzáfűzhetjük az alábbi sort is:

a szánkó nem csónak.

Miben különbözik a „csónak” szó a mondóka rímzavaitól? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd bontsuk a szót szótagokra: csó-nak. Van-e értelme a „csó” szónak? Ugye nincs? Ez csak egy szótag, míg a „só”, a „szó” és társaik önálló szavak.

Folytassuk a csó-szótagot másképp. Milyen szavakat tudunk még alkotni belőle?

Pl.: csóka, csóva, csókol, csóvál, csótány, csóró

JÓ, JÓ, JÓ...

Jóságok

Térjünk vissza a szánkóhoz: Mi a jó benne? Ki tudna mesélni a szánkóélményeiről? – Hallgassunk meg párat!

Pedig mostanában ritkábban tudunk szánkózni, mert kevesebb hó esik. De azért esik. És olyankor van hóöröm. Mi a jó még a hóban? – Hallgassunk meg erről is pár véleményt!

Majd kérjük meg a gyerekeket, figyeljék meg László Noémi *Jóságok* című versében, mi mindenben lehet még felfedezni a jót! És miben mi a jó?

Olvassuk fel a verset, majd a gyerekek emlékezetből idézzék fel, miben mi a jó! Van, ami kimaradt? Olvassák el némán a verset, és keressék meg az előbb nem említett sorokat, szókapcsolatokat!

Alakítsanak a gyerekek párokat, és olvassák a verset felelgetve az alábbi sormetszet szerint! Majd közösen is olvassuk el így: fél osztály a sorok egyik, fél osztály a sorok másik felét.

Hóban jó a	ropogó,
szánkóban a	suhanó,
kendőben a	suhogó,
levélben a	susogó.
Napban jó a	bódító,
égboltban a	villogó,
nénében a	dúdoló,
bátyóban a	ballagó.
Szélben jó a	változó,
csikóban a	táncoló,
gyertyában a	lángoló,
időben az	álmodó.

Mi a jó? – versalkotás

Mit veszünk észre? Mi a versalkotó szabály? – Hallgassuk meg a gyerekek megfigyeléseit, és erősítsük meg, vagy pontosítsuk az alábbiak szerint:

- soronként sorolja: valakiben/valamiben mi a jó
- 4+3 szótagból álló sorok
- az utolsó szó minden sorban 3 szótagos
- az utolsó hang mindig „ó”
- az utolsó két magánhangzó leggyakrabban o-ó (néha a-ó vagy í-ó).

A sor végi szavak nagyon hasonlítanak, rokon hangzásúak (összecsengenek), vagyis rímelnek. Keressünk még a rím��avakhoz hasonló szavakat! Pl.: topogó, rotyogó, zuhanó, surrogó, pattogó, szárnyaló, ringató, rohanó, tanuló, bambuló stb.

Folytassuk a soroló verset, amiben ezek vagy hasonló szavak állnak a sorok végén!

Valakiben vagy valamiben mi a jó? Pl.:

levesben a rotyogó,
bölcűben a ringató,
súlyomban a zuhanó,
vadlúdban a szárnyaló...

Mi a jó? – mondatalkotás

Ugye, mindenben lehet valami jót találni? Úgy könnyebb, ha nem kell rímelnie a soroknak. Próbáljuk meg! Keressetek egy-egy dolgot, élőlényt vagy személyt, és foglaljátok mondatba, hogy mi a jó benne! Pl.:

Az almában az a jó, hogy bele lehet harapni.
A cicában az a jó, hogy dorombol, ha simogatom.
A rózsában az a jó, hogy szép és illatos.
A játékmaciban az a jó, hogy...
A folyóban az a jó, hogy...
A csillagokban az a jó, hogy...
A tesóban az a jó, hogy...
Stb.

A hóember és a jó

Ismertek-e olyan valakit, aki nem tudja, mi a jó? A következő vers róla szól. Ki ő, és miért nem tud a jóról?

Olvassuk fel Páskándi Géza *A hóember* című versét! Majd beszélgessünk:

A vers szerint mi a jó a hóemberben? – mindene hó, hűvös és tiszta, megnevettet

Mi nem jó benne? – lusta, nem mozdul

Kinek jó a hóember? – a gyerekeknek, hóban játszóknak

A hóember miért nem tud a jóról? – nem ember, nem érez, nem gondolkodik

Csak mi, emberek tudjuk, mi a jó. Mégis, sokszor előfordul, hogy mindenben csak a rosszat látjuk: morgolódunk, sopánkodunk, panaszkodunk. Pedig mennyi jó van körülöttünk!

Mennyi minden, amivel játszani lehet, mint a hóemberrel.

Hóemberképek

Eszközигény: Sötét papírok, fehér tempera/ pasztellkréta/ fehér papírok

Kérdezzük meg a gyerekektől, ki épített már hóembert? Ki szeretne még építeni?

Milyen hóembert (vagy hóasszonyt) építenétek, ha bőségesen esne a hó?

Készítsék el a gyerekek saját hóemberüket sötét alapra festéssel (fehér tempera), krétarajzzal (pasztell) vagy papírkollázssal (fehér alapú, gyűrt papírok) ! A hóembert formázással is készíthetik fehér gyurmából vagy sólisztgyurmából.

Ha télen dolgozzuk fel a verset, és van elég hó, ne hagyjuk ki a lehetőséget: építsünk valódi hóembert! A hóemberünket aztán körbe is táncolhatjuk, a verset mondogatva.

O, o, Ó...

Képböngésző, szógyűjtő

Eszközигény: Rajzlapok, ceruzák

Nézzük meg újra a nyitó oldalpárt (90–91. o.):

Mi mindenben látjuk az O betű formáját? Keressünk ilyeneket – pl.: hópehely, mogyoró, párna pöttyei, hóember teste, feje, gombjai, borsószemek, olló és holló szeme, korsó szája.

Mi mindenben lehet még O forma? Vegyenek elő a gyerekek egy-egy rajzlapot, és rajzoljanak rá kerek dolgokat, vagy olyasmit, amiben benne van az O-alak, valami kerek!

Soroljunk további O-dolgokat a gyerekek rajzai alapján, mutassuk is meg ezeket!

Majd olvassuk el Lackfi János *Forgó* című versének részletét! Felismerjük-e mindenütt az O-t?

Melyik ismerős a rajzról? (korsó, borsó, olló, holló)

Melyik szerepel a gyerekek rajzain? (valószínűleg rajzolt valaki autót, ha nem is épp Opelt)

Mi az, ami nem szerepel egyik rajzon sem? Hogy kerül mégis a versbe az ordas vagy az ocsmány? Miért ordast írt farkas helyett a költő? Miért olvad, aki odanéz (ránéz) a kislányra? (nagyon szép)

Mi bennük a közös? – ordas, ocsmány, odanéz, olvad – mind o betűvel kezdődik

Mit hozhat még a forgó o-ó-val? Gyűjtsünk:

- o-val kezdődő szavakat (pl. otthon, ordít, orgona, osztály, olaj stb.)
- ó-val kezdődő szavakat (óra, ólom, óriás, óvoda stb.)
- O-val kezdődő lány- és fiúneveket (Olga, Ottó, Orsolya, Otília, Oszkár, Olivér).

Forgó kör

Eszközigény: Számítógép, kivetítő, hangszóró

Alakítsunk kézfogással egy nagy kört! A *Forgó* első versszakát mondogatva járjunk lassan körbe! Ha már jól megy a szövegmondás, gyorsíthatjuk a tempót, és a második sor után irányt válthatunk.

Ha jókedvünk kerekedik, énekszóra is válthatunk, és körtáncsal folytathatjuk. A versforma hasonlít *A macskának négy a lába* kezdetű népdal dalformájára, ezért a dallamot és a refrént is nyugodtan átvehetjük (e helyett o hangokkal). Így a dalunk a következőképpen alakul:

A korsónak O a szája,
a borsónak a formája,
doro-dodo, doro-dodo,
doro-dodo, doro-dodo.

O a szeme a hollónak,
O a nyelén az ollónak,
doro-dodo, doro-dodo,
doro-dodo, doro-dodo.

Az eredeti dalt hallgassuk meg Szvorák Katalin előadásában, vele könnyen meg tudjuk tanulni a fülbemászó dallamot.

Kattints ide!

A dal kottával együtt is elérhető.

Kattints ide!

Olajpróba

Eszközигény: Olaj, kis fehér vagy átlátszó tálkák

Vigyünk be az órára olajat, ami lehet egyszerű, tiszta étolaj, de lehet hajolaj vagy bőrápoló olaj is. Kis csoportokban helyezkedjenek el a gyerekek az olajpróba-hoz! Minden csoport kis tálkában kap kicsi mennyiségű olajat, amit előttük tölthetünk ki (folyékony állaga így szemmel látható). Legjobb a fehér vagy átlátszó műanyagtálka, hogy az olaj színét is meg tudják figyelni a gyerekek. Jöhet az olajpróba:

- Milyen az olaj színe?
- Milyen a szaga/illata?
- Milyen a tapintása? – Mutatóujjal nyúljanak bele, és a hüvelykujjal dörzsölgéjék össze!
- Milyen a nyoma a bőrön? – Dörzsölgéjék szét a kézfejükön!
- Milyen a nyoma a hajon? – Párban egymás hajára kenjenek egy ujjnyi olajat! (Nem kell félni tőle, csak csillogóbb lesz a hajuk. Aki nem akarja, annak nem kell erőltetni.)

Elmondhatjuk, hogy az olaj kiváló bőr- és hajápoló, különösen száraz bőrre és hajra ajánlott. A bibliai időkben is ilyen szerepet töltött be. Szép példája ennek a 133. zsoltár, aminek kezdő sorait felolvashatjuk a gyerekeknek. Itt az olaj áldást, testvéri (baráti) szeretetet is jelent:

Ó, mily szép és mily gyönyörűsége,
ha a testvérek egyetértésben élnek!
Olyan ez, mint mikor a drága olaj
a fejről lecsordul a szakállra...

Hajó Lajos olaja

Figyeljék meg a gyerekek, milyen szerepet kap az olaj Tamkó Sirató Károly Hajó Lajos című versében! Mitől lesz a vers olajos? (síkos, selymesen csuszamlós)

Olvassuk fel a verset „olajozottan”, hogy a szöveg összhangja hasson először! Majd vizsgáljuk meg szavanként, hangonként! A gyerekek is olvassák el a verset, és keressék a szavakat:

Kit szólít meg a versbeszélő? Hányszor szerepel a Lajos név a versben? (2)

Hányszor szerepel „névtelenül”? Melyik szóban találjuk meg a „lajos”-t? (3: olajos)

Milyen hangok teszik „olajossá”, lágyan síkossá a szót? (o-l-a-j)

Mely szavakban halljuk még ezeket a hangokat? (halló, hajó, haj, háló) Milyen hang ismétlődik még bennük? (h)

Érdekességként elmondhatjuk, hogy a halolaj nemcsak szójáték, tényleg létezik. A halolajat az olajos halak testéből (szövetéből) nyerik ki, és gyógyhatása miatt értékes.

Olvassuk fel a verset „olajozottan”, mintha valóban Hajó Lajosnak beszélénk! Előbb lehet közösen, majd egyénileg is vállalkozhatnak olvasásra a gyerekek. A vers ütemhangsúlyos, soronként egy 4 szótagos ütem alkotja, de ahol az értelmi egység megkívánja, a sorokat lehet folyamatosan olvasni:

Halló! Lajos!

Hajó Lajos!

A te hajad

haj-olajos...

A te hajód,

a te hálód

kívül-belül,

alul-felül

hal-olajos,

hal-olajos!

Olajképek

Eszközigény: Kis tálkák, étolaj, vékony ecsetek, rajzlapok, vízfesték, vastag papíralátétek
Fessünk olajképet a következő módon: kis tálkába tiszta étolajat töltünk, és szintén tiszta, vékony ecsettel egyszerű formákat rajzolnak a gyerekek a rajzlapra: pl. hal, hajó, háló, emberalak.

Kicsit várunk, hogy a papír szívja be az olajat, és szikkadjon. Az olajnyom kissé szétterül, tehát magvastagodnak a vonalak. Ezután vízfestékkel körbe lehet festeni a formát, amivel háttérszínt adhatunk (a képalkotásnak ez nem feltétele). Az olajjal átítatott részeket nem kell lefesteni, és a belső formákban maradhatnak lefestetlen, natúr részek is (ahol csak a rajzlap felülete látszik). Az olajképeket a fény átvilágítja, ezért érdemes ablakra függesztve elhelyezni. (Lásd a mintaként elkészített képet az *Olajkép* című tankockán.)

Kattints ide!

Olajjal való festés közben a rajzlap alá tegyünk vastag papíralátétet! Az olaj átítatja a rajzlapot, és az alátétre is jut belőle. Az olajos ecsetet használat után jól ki kell mosni, közvetlenül ne használjuk vízfestésre!

OKOSOSZTÁLY

Képböngésző, telefonáló

Nézzük meg a 92–93. oldalpár képét: Tippeljétek meg első ránézésre, hal vagy gyerek van több a képen? Számoljátok is meg őket! (hal: 7, gyerek: 9)

Mit látunk még a képen? – A gyerekek sorolják, mit vesznek észre. Majd kérdezzük meg: Hány telefont látnak? (2) Mi köztük a különbség?

Ki telefonált már ilyen régi, kagylós, vonalas telefontal? Kinek van saját mobil- vagy okostelefonja?

Olvassuk fel a *Hajó Lajos* című verset úgy, mintha egy telefonüzenet lenne! A felolvasó tartson a füléhez egy telefonkagylót vagy mobiltelefont (elég csak mozdulatokkal eljátszani), és úgy mondja a verset, mintha telefonba beszélne!

Majd páronként forduljanak szembe egymással a gyerekek, és játsszanak el hasonlóan egy-egy telefonbeszélgetést, valami számukra fontos dologról. – A játék párhuzamosan zajlik, tehát lesz munkazaj a teremben, ami most helyén való.

Ezután kérdezzük meg a párokat, ki mutatná be szívesen a többieknek is a telefonbeszélgetést! Hallgassunk meg néhány vállalkozó párt!

Kirándulás okostelefonnal

Az okostelefon nemcsak telefonálásra alkalmas. Mire képes még? – Hallgassuk meg a gyerekek tapasztalatait!

Majd kérdezzünk rá, hogy a tájékozódásban hogyan tud segíteni az okostelefon? (GPS, Google-térkép, útvonaltervező stb.)

Figyeljék meg a gyerekek, hogyan segített az okostelefon Sára és Lóci osztályának az osztálykiránduláson! Olvassuk fel Miklya Luzsányi Mónika *Kirándulás okostelefonnal* című történetét! Majd beszélgessünk:

Miért volt Sára és Lóci izgatott?

Miért unatkozott útközben Norbi? Miért villanyozódott fel a kirándulás helyszínén? (Mit jelent, ha valaki felvillanyozódik? – Hirtelen megélnékül, eleven lesz: mint amikor felkapcsoljuk a villanyt, vagy bekapcsolunk egy árammal működő gépet.)

Mi az a geoláda? Hogy sikerült a geoláda-keresés? Mit szólt az akcióhoz a tanító néni? Mit szólt hozzá Lóci?

Nektek mi a véleményetek az okostelefonról? – Hallgassuk meg a gyerekeket, majd gyűjtsünk okos dolgokat, amit okostelefonnal végezhetnek – egyedül vagy felnőtt segítséggel – a gyerekek is!

Geoládatúra

Szervezzünk geoládatúrát, amit egybeköthetünk az osztálykirándulással, de kisebb túrával is, ha van a környékünkön, a közelben geoláda. Az akcióhoz érdemes segítséget kérni a szülőktől, akiket szintén be lehet vonni a kirándulásba. Akár csak úgy, hogy készítsék elő, derítsék fel a

terepet, de aztán hagyják a gyerekeket önállóan tájékozódni! Az okostelefon okos használatát okosabb megtanítani, mint tiltani és tabuvá tenni.

A geoláda céljáról, a kincskeresőjáték működéséről részletes tájékoztatót, ládatérképet találunk a Geocaching Egyesület weboldalán.

Kattints ide!